

De nieuw ingerichte zaal in Alkmaar. | FOTO: © ROB ACKET |

Bij Alkmaar begint de victorie!

Een grote verbouwing ketste op het allerlaatste moment af in de gemeenteraad. Maar Theater De Vest is er met beperkte middelen toch in geslaagd om zichzelf opnieuw uit te vinden. Koen Koch sprak met hoofd techniek Martin Lürsen. | DOOR: KOEN KOCH |

Maart 2011 viel het college in Alkmaar. Voor deze bestuurlijke crisis escaleerde was er veel tijd, denkwerk en energie gestoken in een complete *make over* van theater De Vest, zowel door het ontwerpteam als het theater. De gemeente had serieus budget uitgetrokken voor de verbouwing en De Vest zelf had bezuinigd op onderhoud en investeringen, zodat zij beschikten over ongeveer 15 procent van de geraamde kosten voor de verbouwing en het vergroten van de zaal van 700 naar ruim 900 stoelen. Hoofd techniek Martin Lürsen was aanwezig bij de raadsvergadering waarin het plan naar de papierversnipperaar werd verwezen. Hij ging huiswaarts en kwam 24 uur zijn bed niet meer uit. 'Ik wil dat erin hebben omdat ik nog steeds verbaasd sta van de betrouwbare betrouwbaarheid van plaatselijk bestuur,' zegt hij. Martin wekt niet de indruk iemand te zijn die de dag begroet door langs zijn kussen te staren, laat staan 24 uur in bed te liggen. Zoals veel hoofden techniek maakt hij een energieke indruk. Hij oogt behoorlijk jonger dan zijn kalenderleeftijd - niets doet vermoeden dat hij deze zomer met pensioen zou kunnen gaan. In zijn compacte gestalte gaat een kleine vijftig jaar ervaring met podiumoptredens schuil. 'Rond mijn vijftiende ben ik begonnen met een bandje en al gauw werd ik tourmanager,' zegt hij. Zijn loopbaan speelde zich grotendeels af in de muziek: hij werkte bij Massada, Vitesse, Spargo, de Dolly Dots, Het Goede Doel, De Margriet Eshuis Band en Mink DeVille 'toen hij nog mager was'. Zijn eerste ervaring in het theater had hij met Thé Lau, die als een van de eerste popmuzikanten in Nederland een theatertour deed. Een jaar of tien geleden hoorde

hij in Zaandam van hoofd techniek Steven Houtman dat er in Alkmaar iemand gezocht werd. Na enig aandringen van zijn partner, die het touren al lang genoeg had meegemaakt, schreef hij een brief naar De Vest. Daar is hij sindsdien werkzaam.

Toch een verbouwing

Na het debacle op stadsbestuurlijk niveau moest De Vest toch verder. Martin Lürsen, hoofd bedrijfsvoering Kees Nieuwint, directeur Peter Blaauboer, TenBras-Westinga architecten, Theateradvies en de aannemers en leveranciers ontwikkelden gezamenlijk een plan om de tering naar de nering te zetten. In de zomer van 2013 vond uiteindelijk een verbouwing plaats die vijf maanden in beslag nam. Het vergroten van de zaal tot boven de magische grens van 900 stoelen werd losgelaten. Het aantal stoelen bleef 700 maar verder is de zaal compleet veranderd. De stoelen zijn vernieuwd en in een nieuwe opstelling geplaatst. De zaalvloer is in een vloeiende lijn van beneden naar boven opgetrokken, waarbij rekening is gehouden met voldoende beenruimte. De klimaatbeheersing en de akoestiek zijn verbeterd, de brandmeldinstallatie en de zaalverlichting zijn vernieuwd. Visueel is de zaal opgefrist met metalen beplating die bijzonder sfeervol en bijdetijds oogt, al klinkt hij wat bijzonder als je op de juiste plaats in je handen klappt. De *en ronde* opstelling uit 1978 - de voorstelling in het midden en het publiek er omheen - werd nauwelijks ooit gebruikt en dus ingeruild voor een beter zaalplan met een omloop door de zaal van rechtsvoor naar linksvoor. In plaats ►

Zicht op het toneel vanuit het nieuwe stoelenplan. | FOTO: © ROB ACKET |

Architect	TenBrasWestinga
Advies	Theateradvies BV
Akoestiek	Level Acoustics
Luchtbehandeling	BaOpt
Toneelmechanica	DTS ²
Stoelen	Jezet
Zaalverlichting	TDE Lighttech

van midden in de zaal is de regieplek voor het geluid achter in de zaal gecreëerd. Twee bestaande nooduitgangen konden in het nieuwe zaalplan vervallen - waar voorheen de vluchtroute aansloot op de zijbalkons, zijn nu links en rechts van het proscenium lichtkoven gemaakt. Ook de kanalen van het nieuwe luchtbehandelingsysteem vinden daar hun weg naar de zaal. De Vest heeft gekozen voor het BaOpt-systeem (beschreven in Zichtlijnen 151 bij kerktheater in Helmond). 'Men is nog aan het inregelen, maar ik heb er alle vertrouwen in dat het goed komt,' zegt Martin.

Geen 'kerstboom' in de zaal

Kees Nieuwint en Martin Lürsen hebben de vernieuwing aangegrepen om iets te doen aan de storende 'kerstboomverlichting' midden in het publiek. Zij vinden dat het geluid heel goed te regelen moet zijn zonder de beste stoelen van de zaal op te offeren en zonder de mensen daarachter te verhinde-

ren zich te verliezen in de voorstelling. En zij hebben dat weten vol te houden tegen de wind van de traditie in. De regieplek is dus achterin de zaal. 'Bij Alkmaar begint de victorie!', zou je kunnen zeggen. Martin: 'Ik heb moeten strijden om dit voor elkaar te krijgen. Maar ik hoop dat meer collega's tot het besef komen dat een regieplek midden tussen het publiek gewoon niet kan. Als hoofd techniek dien ik het belang van de techniek maar zeker ook van het publiek.' De nieuwe regieplaats is uitgespaard in het midden van de achterste drie rijen. Links en rechts staan stoelen, maar niet erachter. De plaats is goed bereikbaar voor de technici zonder dat het publiek ze ziet. Het is een ommuurde ruimte van 2,80 m breed en 2 m diep, de afstand tot voorrand toneel is 20 meter. De muurtjes komen net boven de mengtafel uit, zodat het publiek aan de zijkant er nauwelijks hinder van heeft, terwijl de technicus vrij zicht heeft op toneel en zaal. De oude driedubbele regiecabine is vervallen, waardoor volume aan de zaal kon worden toegevoegd. Bij de plannen voor de geluidsplek zijn ze niet over een nacht ijs gegaan. Bij de verbouwing die uiteindelijk sneuvelde in de gemeenteraad, zou er een balkon komen in de zaal. Via Theateradvies is toen bij de VPT de vraag neergelegd 'of er omstandigheden denkbaar zijn waardoor een regieplek onder een

balkon gesitueerd kan worden.' De discussie daarover binnen de Werkgroep Geluid (verslag in Zichtlijnen 130) steunde Martin in zijn opvatting dat dit goed mogelijk is, als je het maar goed aanpakt. Toen het balkon geschrapt werd was het logisch om de regieplek in het nieuwe ontwerp achterin de zaal te houden. Geluidstechnicus Piet Nieuwint heeft zich samen met zijn neef Kees Nieuwint en Martin Lürsen over de tekeningen gebogen. Op aanwijzing van Level Acoustics zijn bij de regieplaats akoestische maatregelen getroffen, zodat er geen storende reflecties van achter en van boven komen. Level Acoustics heeft ook de nodige metingen verricht. Klachten heeft Martin niet gehoord. 'Niemand heeft problemen gemeld met het inregelen van het geluid. Het enige commentaar is dat het wat ver weg is.'

Zaalverlichting met Moodspot

Ook de zaalverlichting is vernieuwd. De energiezuinige PL-lampen die ze hadden waren niet erg bevorderlijk voor de beleving. 'We hadden een PL-plop in de koven', zegt Martin. 'Je kon het zaallicht niet langzaam laten wegsterven, zodat het publiek ongemerkt in de werkelijkheid van de voorstelling kon glijden.' Vlak voor de daadwerkelijke verbouwing vond hij bij TDE uit Diemen de juiste oplossing. 'Met een lullig klein tafeltje en hun Moodspot hebben

'Ik hoop dat meer collega's tot het besef komen dat een regieplek midden tussen het publiek gewoon niet kan'

ze mij in mijn kantoor overtuigd van de kwaliteit,' zegt Martin. De Moodspot is een ledspotje met een smalle lichtbundel waarvan je de kleur warmer en kouder kunt maken door het bijmengen van rood. De kleurtint kan ingesteld worden van koel wit (4000K) tot zeer warm wit (1400K). De spots worden gevoed en aangestuurd via DMX over een CAT-kabel. Martin: 'We hebben twee presets gemaakt, een witte preset voor werklucht en een warme preset met toegevoegd rood voor de sfeer. Het geheel kan traploos gedimd worden. Bovendien kan de lichttechnicus het zaallicht via de lichttafel zijn eigen invulling geven. Ook de ledstrips op de vloer langs de wanden kan hij middels RGB een eigen kleur geven.'

'Verbouw als het even kan in één keer'

Officieel heet het theater tegenwoordig TAQA Theater De Vest, naar de sponsor Taqa Energy die veel culturele activiteiten in de regio steunt en deze verbouwing mede mogelijk heeft gemaakt. Behalve de grote zaal heeft ook de rest van het gebouw een face lift gekregen. Van binnen oogt niets meer als een dertig jaar oud theater. De foyers zijn gemoderniseerd, de luie trap tussen de foyers is vervangen door een stijlvolle wenteltrap en de routing voor het publiek is logischer en prettiger geworden. In een eerdere fase zijn al de Pleinzaal en de kleine vergaderzalen gemoderniseerd. Het zijn prettige ruimtes, in allerlei varianten te verhuren. Over het verbouwen in fases

is Martin niet erg enthousiast. 'Verbouw als het even kan in één keer,' zegt hij. 'In de tweede fase kun je niet meer schuiven met budgetten die je in de eerste fase hebt uitgegeven.' Nieuwe dimmers had hij 'godzijdank net besteld voordat er bezuinigd moest worden in de tweede fase.'

Toneelhuis

In en rond het toneelhuis is betrekkelijk weinig ingegrepen. Tien jaar geleden was de hijsinstallatie al vernieuwd. Maar een paar nieuwtjes zijn er toch nog te vinden. Omdat de plannen voor de grote verbouwing ver gevorderd waren - de stukken waren klaar voor aanbesteding! - ging men uit van langdurige sluiting van De Vest. Martin had al motoren en lieren op de kop getikt voor een tijdelijk onderkomen, en deze zelfs al verhuisd omdat de opslagplaats werd gesloopt. In samenspraak met DTS², leverancier van toneelmechanica, heffers en aanverwante technieken zijn deze herbestemd en voor een deel in De Vest gebruikt. Zo kunnen de line-arrays nu gemakkelijk en gemotoriseerd opzij gehangen worden, om ruimte te maken voor het systeem van de bezoekende groep. De heffer voor de laad-en-los kan ofwel rechtstandig omhoog of als *ramp*, zodat steeds de beste methode gekozen kan worden, zowel voor veel flightcases als voor veel los decor.

Brandmelders

Zeker sinds de brand in Helmond is het niet meer vanzelfsprekend dat de hele

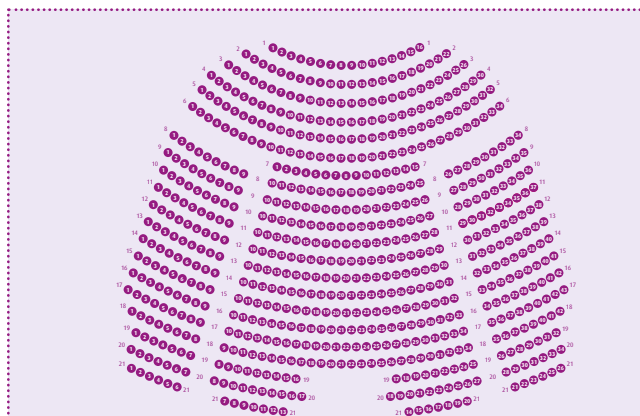
technische ploeg tegelijk van de maaltijd kan genieten. Als er rooeffecten in de voorstelling zitten, moeten normaal gesproken de brandmelders uit. Dan moet er iemand in de zaal achterblijven. Volgens Martin Lürsen hoeven de brandmelders in De Vest nooit meer uit hoeven omdat ze verschillende detectoren hebben toegepast. Door het hele gebouw hangen standaard detectoren, maar op en dicht bij de tonelen zijn de speciale Siemens multisensor ASA OOH 721 sensoren gemonteerd omdat deze minder snel op rook reageren. Daarnaast hangt er in de toneelhuizen een aspiratie-systeem, de Siemens FDA 221/241 ASP. Dit systeem maakt onderscheid tussen rook uit machines en rook van vuur. Beide systemen zijn af te stellen zodat het juiste effect bereikt kan worden. Voortaan hoeft niemand meer achter te blijven tijdens de maaltijd of tot diep in de nacht te wachten 'tot de rook om je hoofd is verdwenen'. ◀

www.theaterdevest.nl

www.tde-lighttech.nl

De etiquette van de geluidsplek, Zichtlijnen mei 2010 (pdf op www.zichtlijnen.nl)

In 1573 werd Alkmaar belegerd door de Spanjaarden. De Alkmaarders hielden hen echter met kokend teer en brandende takkenbossen op afstand. Deze gebeurtenis leidde tot de bekende uitdrukking 'Bij Alkmaar begint de victorie', en wordt nog elk jaar gevierd op 8 oktober bij Alkmaars Ontzet.

Links de zaalopstelling, rechts de vernieuwde foyers met wenteltrap | © DE VEST